

# Romano hangos

10.

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 12 • ČÍSLO 16 • VYŠLO 11. ŘÍJNA 2010

## zprávy

**BRNO-ŽIDENICE** – Odbor sociální péče brněnského magistrátu přišel s návrhem přesunout neplatiče nájmů z Cejlu a Bratislavské ulice do Židenic. Proti tomu se však postavili občané této čtvrti a sepsali petici. Na rohu ulic Životského a Jeronýmovy se údajně měly postavit tři azylové domy za 66 milionů korun. Ulice Životského je přitom už proslulá jako jedno z nejnebezpečnějších míst v Brně. Je obývána skupinou olašských Romů, která se odmítá přizpůsobit pravidlům normálního života ostatních občanů města. Postavit do tohoto místa útluky pro sociálně slabou skupinu obyvatelstva nedává příliš smyslu.

**PRAHA** – Ministerstvo práce bije na poplach. Podle jeho odhadů pracuje v České republice přes milion lidí „na černo“, tj. bez pracovních smluv. Probíhající státní kontroly prokázaly, že 73 % smluv je špatně sepsaných. Viníkům hrozí velké pokuty a mohou přijít o živnostenské oprávnění. V ČR je zhruba šest milionů pracujících, šedá ekonomika představuje 10 až 15 %. Tento stav představuje pro ekonomiku ztráty v řádu miliard. Na tomto nepříznivém stavu mají podíl i Romové sami, kteří netrvají na řádných pracovních smlouvách. Škodí především sobě.

**BRUSEL** – Evropská komise (EK) koncem září zahájila kroky vůči Francii, protože nerespektuje evropská pravidla volného pohybu osob. Francii hrozí sankce. Rozhodnutí souvisí s postupem francouzských úřadů proti Romům z Rumunska a Bulharska. EK dala Francii čas do půlky října, aby přišla s patřičnými změnami. Zdůraznila, že členské země Evropské unie mají právo zajišťovat pořádek na svém území, ale musí respektovat unijní normy zabráňující veškeré diskriminaci. (www.romea.cz, kh)

## Mše přilákala kolem osmi stovek zájemců



**OLOMOUC** – Už 12. ročník Romské pouti uspořádala olomoucká Charita. Uskutečnil se v sobotu 18. září. Letošní ročník, oproti zvyklostem z předchozích let, začal pěší poutí z Kartouzky nedaleko Dolan u Olomouce na Svatý Kopeček. Akci, kterou navštívilo asi 800 lidí, zahájila modlitba na Kartouzce. Odtud se pak poutníci vydali na Svatý Kopeček k bazilice Navštívení Panny Marie. Samotná mše začala v poledne, po ní se uskutečnil program za bazilikou, mj. hudební a taneční vystoupení kapel a souborů z celé Moravy. (www.romea.cz) Foto: Martin Holík

## Na žháře asi čekají tvrdé tresty

**OSTRAVA** – Státní zástupkyně **Brigita Bilíková** navrhla třem obžalovaným ze žhářského útoku ve Vítkově výjimečné tresty. Čtvrtému navrhuje trest v základní trestní sazbě, tedy do 15 let vězení. Verdikt se očekává přibližně koncem října. Souzeným hrozí tresty v rozpětí od 15 do 25 let.

„Je zřejmé, že obžalovaní udělali vše pro to, aby obyvatelé domu na místě uhořeli či minimálně utrpěli vážná zranění. Chtěli zviditelnit svou ideologii a podpořit aktivity svých soupeřů, mezi Romy vyvolat atmosféru strachu,“ uvedla Bilíková v závěrečné řeči. Nejprísnější trest požaduje pro Davida Vaculíka. Toho označila za jednoho z organizátorů a také člověka, který vše dotáhl do konce. Požaduje pro něj trest v horní polovině trestní sazby. Tedy víc než dvacetiletý pobyt ve vězení. Rozhodla se tak i na základě jeho postoje během procesu. Poukazuje na to, že během vyšetřování neprojevil sebereflexi či lítost a choval se bezcitně. Podle Bilíkové se obžalovaný Vaculík po celou dobu líčení choval, jako by sám sebe považoval za hrdinu, čemuž odpovídal fakt, že zcela využil právo nevypovídat.

O něco nižší trest, ale stále výjimečný, Bilíková navrhla pro Jaromíra Lukeše. Ten podle ní akci od začátku naplánoval. Během vyšetřování se podle státní zástupkyně jednoznačně prokázalo, že Lukeš už přestaly bavit pochody neonacistů a chtěl provést něco většího. Právě Lukeš vybral domek ve Vítkově a byl mozem-teoretikem akce, ale vzhledem ke své nedisciplinovanosti, jak uvedl soudní znalec z oboru psychiatrie, nebyl schopen dotáhnout čin do konce. Dokonal ho tedy Vaculík. Ani Lukeš, kterému navrhla trest okolo hranici 20 let, podle Bilíkové neprojevil lítost.

Naopak lítost během procesu projevoval nejmladší obžalovaný Václav Cojocar. Jemu to ale žalobkyně příliš nevěří. „Snaží se působit jako slušný hoch. Lítost je ale pouze formální,“ řekla s tím, že podle znalců patřil Cojocar mezi méně radikální členy útočného komanda. I proto mu navrhla výjimečný trest, ale pod hranici dvaceti let. Nejnižší trest, ještě v základní trestní sazbě, navrhla Bilíková pro Ivo Müllera. „Jako jediný se k činu přiznal a svého jednání lituje. I přesto, že je zanícený neonacista, je si vědom následků svého jednání,“ uvedla. Müller by podle jejího návrhu měl ve vězení strávit asi patnáct let. (www.romea.cz)

## z obsahu

### Miret ve Švýcarsku

Co zažil soubor Idy Kellarové?

strana 2

### Roman Křištof versus Jana Horváthová

Chudoba, rodina, příčina a následek

strana 3

### Chcete zaměstnání, ale nechťejí vás?

Anketa o diskriminaci v práci

strana 4, 5

### Co dělá Klub Kamarád?

Novinky z Kopřivnice

strana 6

### No toto, takové foto...

Hiphop, modeling a pistole

strana 7

## Michala Toráčová: Můj vzor? No přece Naomi Campbell



Hipopeři, to jsou ti američtí černoši, co dělají při tanci ty posušky rukama, odsekávají krátké sloky jadrných textů, nosí zlaté řetězy a chodí s exkluzivními kočkami. Tak nějak vypadala vědomost o onom hudebním stylu u autora tohoto textu, jehož hlubší vzdělanost v hudebních žánrech v 80.–90. letech skončila na kapelách jako Půlnoc, Garáž, Plastic People, punkový Šanov, Dead Kennedys atd. Platí všechny ty „černošské“ atributy i pro specifický romský hip hop?

Na to jsme se snažili odpovědět v minulých číslech Romano hangos,

kdy jsme představili osobu známou jako Lukrecius Chang a jeho kámoše z Karviné. A jak je tomu s partnery hiphoperů? To přibližujeme textově i obrazově v následujícím rozhovoru s Michalou Toráčovou.

### Pár životopisných údajů na začátek. Co a jak dělají rodiče, případně sourozenci?

Zdravím vás. Narodila jsem se v Karviné v roce 1987. Moji rodiče jsou velice dobří lidé. Mám dva sourozence, sestru Martinu a bratra Mírka.

**Chodilo vás na základní školu víc romských žáků? Jak vás brali ti neromští, setkala jste se z jejich strany či ze strany učitelů s nějakou diskriminací?**

Základka byla super, velice ráda na ni vzpomínám. Ve třídě jsem byla sice jediná romská holka, ale ne, nikdy jsem nepocítila žádnou diskriminaci.

**Kdy jste poprvé začala přemýšlet o tom, že byste se věnovala fotomodelingu? Co vás k tomu přivedlo? Jaké máte vzory?**

Pokračování na str. 7

## zaznamenali jsme

**BUDAPEŠŤ** – Maďaři podpořili v obecních volbách začátkem října vládní Svaz mladých demokratů (Fidesz). Získal 58,2 % hlasů. Jediná romská maďarská poslankyně Livia Járokaová v Evropském parlamentu je členkou Fidesz. Tato strana není příliš nakloněna problematice tamní romské menšiny.

**BRATISLAVA** – V pořadu televize Nova Talentmania se objevil nový talent v podobě Vanesy Kokyové z Bratislavy. Když začne tato křehká dívka školou povinná zpívat, promění se v charismatickou osobnost, vládnoucí silným hlasem. Loni vyhrála slovenského folklorního slavíka. Její otec je majitelem stavební firmy v Bratislavě. Vanesa chce být právničkou a zpěv mít jen jako koníčka.

**BRNO** – Předseda Dělnické strany sociální spravedlnosti Tomáš Vandas, místopředsedové Jiří Štěpánek a Petr Kotáb a šéfredaktor Dělnických listů Martin Zbela stojí před Městským soudem v Brně. Loni na 1. máje se dopustili na demonstraci veřejného hanobení národa a rasy a podpory a propagace neonacistických hnutí. Útočili hlavně na přistěhovalce, Romy a Vietnamce. Líčení bylo odročeno na začátek listopadu.

**DEVÍNSKÁ NOVÁ VES** – Na zdech paneláku v této části Bratislavy se objevily nápisy „Harman hrdina“, „Pane Harmane děkujeme“. Lubomír Harman zde 30. srpna zastřelil sedm lidí, mezi nimi jednoho Roma. Původně se lidé domnívali, že tento vrah střelbu zahájil jako odvetu proti Romům za neupřesněné přečiny. Ukázalo se, že to nebyla příčina jeho zločinu.

**PRAHA** – Řídící výbor Dekády romské inkluze zasedal na přelomu září a října v Černínském paláci. Jednání zahájil premiér Petr Nečas. Běžná a rutinní agenda se zabývala zprávami z jednotlivých zemích o tom, jak probíhají akční programy začleňování Romů. Je zřejmé, že žádný výrazný úspěch těchto akčních programů se neodstavil v žádné ze zemí Dekády. Nebyla přijata ani žádná rezoluce k postupu francouzských úřadů proti pohybu romských evropských občanů z Rumunska a Bulharska, což kontrastuje s jednoznačným a kritickým stanoviskem Evropské komise.

**HOLEŠOV** – První říjen strávili v novém domově někteří noví obyvatelé z padesátky Romů na okraji Holešova za Bořenovskou ulicí. Město je sem přestěhovalo z kolonie ve Školní ulici. Kolonie se bude bourat, protože domy jsou již staré a neskýtají bezpečný provoz.

Začátek stěhování provázela ostrá slova i facky. Mělo to být snad proto, že byty jsou malé, stěhují se do nich i sedmičlenné rodiny, nefunguje ještě připojení na elektřinu, takže spotřebiče ještě nelze používat, nelze ani topit. Odnesl to vše romský poradce ze Zlína Josef Slováček, který se o Romy v Holešově stará. Hněv se snesl na jeho hlavu, ačkoliv je zcela nevinný. (www.romea.cz, kh)

V těchto dnech vzpomínáme devítiletého výročí tragické smrti

Belo Bednarčíka z Brna, dobrého člověka.

Vzpomeňte s námi! Sestra a maminka.

## Svět před a za mřížemi



Výtvarník Ján Oláh-Širo pochází ze slovenské Detvy. Potenciální kupce svých kreseb, případně jejich zveřejnění v časopisech a jinde autor velmi uvítá. Ze sbírek Muzea romské kultury v Brně.

# Ida Kellarová: Náš soubor Miret na festivalu ve Švýcarsku zazářil



*Třicátka romských dětí z České a Slovenské republiky a třicet švýcarských dětí absolvovalo pěvecký a taneční workshop pod vedením romské zpěvačky a umělecké vedoucí sdružení Miret Idy Kellarové a jejího týmu. Vedle Robyho Lakatoše, Idy Kellarové, skupiny Jazz Famelija aj. sklídily úspěch i „naše“ děti – „amare“ chavé. V rozhovoru s Idou Kellarovou píšeme o dalších podrobnostech.*

**Nedávno jste navštívili Švýcarsko, můžete nám přiblížit svůj pobyt?**

Před rokem mě oslovil organizátor Menuhin festivalu. Pozval mě a nabídl spolupráci při organizaci finálového galakonzertu. Festival, založený na počest židovského houslisty Menuhina, se zaměřuje na největší špičkové světové virtuosity. Letos se nám tedy podařilo dostat na zmíněnou galascénu kromě romských kapel také projekt Čhavorenge. Přizvala jsem k němu romské děti z Česka a Slovenska, se kterými spolupracuji. Vypravili jsme autobus plný talentů a „malých“ talentovaných hvězd a v průběhu pobytu v městečku Gstaad, kde se festival konal, jsem společně s mým uměleckým týmem a dětmi secvičila program pro tento koncert.

**Jak jste si rozuměli se švýcarskými dětmi z Gstaadu, s nimiž jste vystupovali?**

Aby toto setkání mělo význam, vznikla myšlenka zorganizovat i workshop jak pro naše romské děti, tak pro švýcarské. Rodiče i paní učitelka byli nadšení, jak švýcarské děti reagovaly na romskou kulturu. Společně s námi zpívaly a tancovaly, a přestože nikdo nerozuměl mluvenému jazyku, děti komunikovaly jako jedna velká rodina.

**Jaký jste měla pocit, když jste při poslední písničce Hej Romale rozezpívali celé publikum, které si nadšením stoupl a tleskalo přes patnáct minut? To se myslím nepovedlo ani největší hvězdě tohoto večera, Robyemu Lakatošovi.**

Roby Lakatoš je samozřejmě hvězda velkého formátu a svůj úspěch sklídl i on, zrovna tak jako naše kapela Jazz famelija, se níž jsem vystupovala. To, že jsme rozezpívali „studené“ švýcarské publikum, které po dobu závěrečné písně a děkovačky účinkujících povstalo, nás nadchlo. Druhý den před odjezdem domů mě lidi zastavovali a vyptávali se na celý projekt se zájmem a úctou. Pevně věřím, že děti si otevřou cestu a sdružení Miret bude mít i nadále možnost vrátit se do Švýcarska. A také pokračovat v dalších státech, protože pozvání se nám již dostávají. Jsem na „naše“ děti opravdu hrdá.

**Už dlouho podporujete mladé romské talenty. Co vás k tomu vede, čeho tím chcete dosáhnout? V první řadě mám moc ráda děti, v druhé řadě věřím, že pokud existuje nějaká naděje, tak v dětech. Pokud se budeme bavit o romské kultuře, tak stojí za to investovat do „našich“ dětí energii a sílu, kterou zatím mám. Je pro mě důležité, aby se reprezentovaly na co nejvyšší profesionální úrovni a tím zároveň očistovaly předsudky, které na světě vůči Romům panují, stejně tak i strach mezi Romy a Neromy. A na druhou stranu, aby „naše děti“ inspirovaly další romské děti k tomu, že cesta existuje, jen je třeba na ni vykročit a nevzdát se. Myslím, že romské děti často nebyly vychovávány k tomu, aby si stanovily cíle a někdy dokázaly v životě dotáhnout. Talent jim byl dán od Boha,**

tomu věřím, ale také je nutné si uvědomit, že talent nestačí. Talent znamená tak 20 procent úspěchu a 80 procent je dřina, dřina, dřina. A Romové bohužel musí dřít dvakrát víc než Neromové, čeká je 160 procent práce, aby to někde dotáhli.

Já jsem prozatím stále zde, abych tyto děti podporovala a pomáhala jim na této cestě, romano drom.

**A co sdružení Miret? Co se s ním bude dít dál?**

Naše sdružení Miret začíná po dvouleté pauze opět fungovat, v roce 2012 chystáme opět festival na hradě Svojanov. Na rok 2011 připravujeme umělecký tábor pro romské děti a mládež, dětský romský festival, koncerty po slovenských osadách. Dále mezinárodní projekt věnovaný všemu romskému, Romano drom, zakládáme stochlenný pěvecký sbor, který bude prestižně reprezentovat romskou kulturu ve světě i u nás.

Chystáme sérii tanečních, pěveckých, hudebních, výtvarných a divadelních workshopů, také se zaměřujeme na podporu romských dětí ke studiu a přípravě na přijetí na střední a vysoké školy. Vytváříme sponzorský program pro romské děti ze sociálně slabých rodin, které budeme sponzorovat po dobu studií.

Je smutné pozorovat, jak sláva a peníze někdy svádí do pastí, do slepé uličky. Proto je nutné ukázat romským dětem i jiné cesty, jak si zasloužit úctu a respekt a žít plnohodnotný život. V neposlední řadě jsme zapojili již „naše“ odrostlé děti, které studují na vysokých školách, aby zaujaly místo ve sdružení Miret a začaly pomalu přebírat odpovědnost za budoucnost naší organizace.

**Text a foto: Michal Mižigár**

## Ortely, které už nejdou ovlivnit

Pod tímto slovem cítíme neodvolatelný verdikt osudu. Brzy jej uslyšíme ve vztahu k vleklé a nepřehledné kauze žhářů od Vítkova, kteří už možná přišli na to, že s husitskými hrdiny na stejnojmenné hoře nesplynou. Vůbec je celá ta veřejná podívaná popravdě ubohá. Všichni účinkující jsou totiž dospělí lidé. Ať obžalovaní, svědci, obhájci napadených, obhájci útočníků nebo sami příbuzní obětí – všechna slova, která dosud zaznívají z dospělých, úst jsou pouze hypotetické pokusy zastřít pravdu.

Dnešní svět nedohlédne do světa dětí. Nerozumí mu (viz agresivní „pohádky“, prý akční, ale bez děje, prý pestré, ale bez půvabu, prý úspěšné, ale pro kasu, prý trojroz-



měrné, ale bez tajemství). Především dnes chybí úcta k dítěti. (Úcta k čemukoliv je dnes vzácná.) K dětské nevinosti, k vrozené moudrosti, kterou si přináší z nejvyšších

míst, odkud je nám darováno. Sami rodiče si často neuvědomují cenu tohoto daru. Natož čtveřice znuděných výrostků, kteří už také vyrůstali na trhu pohádek bez pointy a moudrého jádra, skrývajících nádeje na příští prozřetelnost.

Není proto divu, že jeden z nich jedním dechem dokázal vyjádřit své politování vůči Natálii (dětské spasitelce tohoto bezcitného světa, která se o svou roli rozhodně nikoho neprosila, a přesto ji má přisouzenou na doživotí), jedním dechem se omluvit své matce (věru že jí její úděl rovněž nezávidím) a tímtež dechem (!) si postěžovat, že proces proti němu vedený mu připomíná středověké upalování čarodějnic!

**Jarmila Hannah Čermáková**

# Francie odsouzena nebyla

Dvoudenní 19. zasedání výboru Dekády romské inkluze se uskutečnilo pod českým předsednictvím v Černinském paláci 30. září a 1. října. A to za účasti nejen delegátů členských států Dekády, ale i jiných zemí. Tentokrát např. početné a silné delegace Francie v čele s francouzským velvyslancem v ČR. Nikoliv náhodou!

Zasedání řídil Czeslaw Walek, stále ještě ředitel Sekce pro lidská práva Úřadu vlády. Přítomen byl rovněž již odstoupivší zmocněnec vlády pro lidská práva Michael Kocáb.

Úvodní projevy přednesl předseda vlády Petr Nečas, náměstek ministra zahraničí Vladimír Galuška, Karel Holomek, který zde představoval velvyslance Dekády, a Petr Harrold, ředitel Světové banky pro země Střední Evropy a Balkánu.

Projev předsedy vlády zněl takto: „*Považujeme za klíčový důraz na lepší a kvalitnější vzdělávací služby. Musí se dostat lepšího a kvalitnějšího vzdělání především romským dětem a mládeži a musíme také především připravit takový trh práce, kde budou dostupné pracovní příležitosti pro všechny. To však předpokládá i prosperující ekonomiku, jež je schopna dlouhodobě generovat tato pracovní místa. To je jeden z klíčových úko-*

*lů vlády, vytvořit podmínky pro takový růst ekonomiky, která dokáže generovat pracovní místa. Ubezpečuji vás, vážení účastníci tohoto zasedání, že vláda chce naslouchat závěrům této konference.*“

Po skončení svého projevu se premiér rozloučil a odešel, aniž vyčkal příspěvků dalších řečníků. Projev Karla Holomka výrazně vybočoval z charakteru ostatních projevů, a proto jej přinášíme na jiném místě.

Jednání pak probíhalo v několika panelech. Z nich za nevýznačnější považujeme vystoupení zástupců Světové banky. Ti prezentovali výsledky jimi dotovaného průzkumu, uskutečněného na území Bulharska, Rumunska, České republiky a Srbska, který mnoha konkrétními čísly dokládá tento jev: nedostatky a neúspěchy v uskutečňování programu inkluze Romů do struktur společnosti představují pro hospodářství zkoumaných států obrovské ekonomické ztráty. Jinými slovy, boj za lidská práva a rovné příležitosti Romů v podstatě představuje velký ekonomický přínos, který vysoce překračuje náklady na vzdělávání Romů. Omezování agendy lidských práv by tedy v tomto smyslu mohlo být právem považováno za ekonomickou chybu v rozvoji země.

Agenda konference pak probíhala celkem rutinně a nudně, jako by byla tou nejpodstatnější věcí. Jen několik málo řečníků upozornilo na zatím jen malý přínos Dekády na změnu poměrů v romské inkluzi, a to již v polovině jejího trvání. Ukazuje se, že soustředění se jen na emancipaci Romů po všech stránkách není jediná cesta, která povede k úspěchu. Tou by měly být i programy zaměřené do společnosti, která zatím není ochotna Romy do svých struktur přijímat. Jedná se tedy o jednostranné úsilí, nepodporované stranou druhou.

Jednání končilo celkem dramaticky. A to snahou delegátů dostat do závěrů odsouzení přístupu Francie vůči vyhošťovaným Romům. Žádného konsenzu však dosaženo nebylo.

Stalo se tak i po velkém odporu francouzských účastníků v čele s panem Zimerayem, který fakticky nepřipustil jakékoliv vážnější porušení práv proti rumunským a bulharským Romům. Proto ani žádný názor na přístup Francie, ale i jiných zemí vůči svobodnému pohybu evropských občanů po území Evropské unie vysloven nebyl. Rozpačitý závěr, ale takové věci se stávají. Jde o svědectví o nejednotnosti a různosti názorů v Evropě.

**Karel Holomek**

## Chudoba Romů není příčinou jejich mizérie, ale důsledkem

V polemickém textu uveřejněném v Mladé frontě dnes (4. 10. 2010) s titulkem: „Romy odrazují od práce rodinné poměry, ne bílí“ Roman Křištof píše, že Romům v začlenění brání jejich vnitřní bariéry. Toto tvrzení není nepravdou, ale je nepodstatné, protože jeho znalost sama o sobě integraci neposune. Existence záchranné sítě u Romů je totiž důsledkem jejich současného postavení a sociální situace. Je vůbec otázkou zavánějící utopismem, jak by bylo možno dosáhnout toho, abychom Romy přesvědčili o tom, že mají přestat spoléhat na záchrannou síť rodiny, pokud za ni nemají adekvátní náhradu?

Křištofův názor je jen součástí širší debaty i mezi úředníky státní správy nebo obecních samospráv, kde je populární a v důsledku poněkud zresklující názor, že romství je při integraci znevýhodňující faktor. Ve skutečnosti tato teorie není nová, je jen rafinovanějším a zdánlivě sofistikovaným návratem k asimilátorské rétorice KSČ. Někdy se doslova píše: „...romství jako znevýhodňující faktor je retardačním prvkem hlavně ve dvou směrech: brání vzdělávání, a svým systémem rodinné solidarity zpomaluje rozvoj osobní odpovědnosti a motivace.“ Tvrzení zdánlivě objektivní však především zaměňuje důsledek za příčinu a vede k nesprávným závěrům. To, co je vnímáno jako retardační prvek romství, jsou jednoznačně mechanismy, které vznikly



na ochranu skupiny, pro její přežití. Pokud nebudou tyto mechanismy třeba, je možno je odložit jako anachronické, přežitě a nepotřebné. Podobně většina lidských komunit přistupuje ke svým pravidlům a zásadám, ty vznikají jako funkční součást života komunity a v momentu, když už nejsou třeba, komunita je zpravidla ze své každodennosti odkládá, archivuje je v muzeu nebo ve folklorních uskupeních. Moderní, vzdělání a plně integrovaní Romové, byť třeba ovládající romštinu a hrdí na svůj původ, tyto dotčené mechanismy neuplatňují, protože je ke svému životu již nepotřebují, uživí se sami bez záchytné sociální sítě rozvětvené rodiny či nelegální činnosti. Naopak Romové z „ghett“, využívající toto zmiňované zdánlivé „romství“ (ve skutečnosti se zde romství zaměňuje za důsledek života na dně – kulturu chudoby), se mnohdy veřejně

za svůj původ stydí a všemožně jej maskují maďarskými a jinými kořeny. Právě tyto Romové se pak při sčítání lidu ke své národnosti nehlásí.

Jinými slovy, má smysl usilovat o zboření této záchranné sítě, pokud za ni neexistuje adekvátní náhrada? Totiž pokud se nerealizují státem koordinovaná systémová a koncepční řešení (v první řadě v oblasti vzdělávání, zaměstnatnosti...) směřující k vyzvednutí těchto lidí z izolace? Zatím většinu našich sociálně vyloučených Romů zjevně nic nepřesvědčilo o tom, že by ze svých staletých obranných principů měli něco opouštět. Chudoba Romů, totiž jejich izolace v sociálně vyloučeném prostředí, je tím skutečným znevýhodňujícím faktorem integrace. Tato chudoba však není příčinou, ale následkem situace, v níž se Romové dlouhodobě nacházejí.

Protiromská averze nevytváří vhodné podmínky k začlenění Romů do nepřátelsky naladěného okolí. Na druhé straně je zase nepostupující integrace Romů, kdy zjevné problematické chování Romů je zdrojem protiromské averze. Dostáváme se tím do bludného kruhu, který tvoří základní osnovu tzv. romského problému. Přítom jeho jednotlivé součásti se vzájemně stále podporují a reprodukují.

**Jana Horváthová**  
Historička, ředitelka Muzea romské kultury v Brně.

## komentář

# Co přinesla Dekáda romské inkluze?

**KAREL HOLOMEK**

Dostalo se mi zvláštní cti promluvit jako jeden z úvodních řečníků na první akci předsednictví ČR v Dekádě romské inkluze.

Je to zřejmě proto, že jsem jmenován ambasadorem Dekády. Jde o příliš vznešený název, který není spojován s žádným privilegiem ani pravomocemi. Čestná funkce na každý pád! Ani nevím, jak jsem k ní přišel, prostě se to najednou začalo o mně říkat. Můžeme se dohadovat, zda si ten titul zasloužím, a spousta lidí se právem dohadovat bude. Uklidním je: o ten titul jsem neusiloval ani si o něj neřekl. Beru to tak trochu jako folklor. Ale jen do jisté míry.

Nejsem tak naivní, a v mém věku to nelze ani očekávat po tom všem, co jsem v životě zažil, že bych nevěděl, že každá pocta znamená i povinnost a práci a ta práce je spojována s výsledky, které mohou být dobré i špatné. V případě Dekády romské inkluze je to vyloženo skok do tmy, kaskadérský kousek, který je v mém věku rovněž na pováženou.

Proč jsem to tedy bral, proč jsem neprotestoval, když mne tak někdo začal nazývat? Ambasadore! Protože ambasadore obecně zastupuje svoji zemi někde jinde ve světě a v tomto případě tohle já mohu dělat v zastoupení Romů, aspoň tedy těch českých ve své vlastní zemi i v Evropě, a vyjadřovat jejich názory vládě, institucím a případně je volat k odpovědnosti vůči přijatým závazkům. Protože si pořád myslím, že myšlenka Dekády je dobrá a že může přispět k emancipaci mého národa mezi ostatními národy Evropy a světa. A to i po pěti letech její existence, existence mimořádně neúspěšné, jak musím s lítostí konstatovat.

Dokonce to může jít tak daleko, že mohu na tuto čestnou funkci rezignovat, pokud vím neochotu v naplňování těchto závazků vlád, které Dekádu slavnostně podepisovaly. Tento krok, toto nebezpečí rezignace tu stále visí i v tomto okamžiku, kdy mohu mít vážné výhrady vůči české vládě a jejímu způsobu naplňování akčního programu emancipace Romů. Ale to je poslední věc, kterou mohu udělat, v podstatě čestný krok, který dělá ten, kdo je poražen, ať už v bitvě nebo v celé válce. Já však dobře vím, že úsilí o emancipaci Romů bude existovat stále, jako nekončící proces zlepšování vztahů v našich evropských společenstvích, dokud bude existovat i můj národ.

V rámci Dekády romské inkluze si nedávejme přehnané a nesplnitelné cíle. Byl bych spokojen, kdybychom po skončení tohoto programu mohli říci, že romská společnost žije v Evropě jako respektovaná společnost, kterým je dopřán důstojný život, v jehož rámci jsou nastolovány programy lepší existence a perspektivy pro budoucí generaci.

To, co chci říci velmi naléhavě, je, že v rámci Dekády by měly být hodnoceny a analyzovány kroky jednotlivých zemí při uskutečňování jejich akčních programů a měly by být zevšeobecňovány jako kroky hodné následování či zamítnutí.

Tím se dostávám i k České republice. Víím, že vláda má svůj program integrace Romů do společnosti a že jde o program v podstatě dobrý, který shrnuje dnes už dvacet let zkušeností s jeho realizací. Ta nebyla zatím příliš úspěšná, ale jistý pokrok lze přiznat.

Největší slabinou jsou obce, které ve svých vlastních programech jdou často proti programu vládnímu, a tedy i evropskému. Je to důsledek selhání státní správy.

Nepochybuji, že i současná vláda hodlá v tomto nastoleném programu pokračovat. Přece však se právě nyní vede boj o to, jakým způsobem. Za zásadní otázku považuji redukování agendy lidských práv, což právě v období úsporných opatření a vlády odpovědného rozpočtu postihne nepochybně právě ty, kteří se nachází na dně společnosti a kteří tam „úspěšně“ míří ze středních vrstev. Tento trend nejvíce postihne Romy. Lidská práva jsou na okraji, občanská společnost dosud slabá a opomíjená, byť se v posledním čase probouzí. To není dojem. To je výsledek studia programového prohlášení vlády, to je znalost lidí, které si náš premiér vybral jako své poradce, lidí, kteří prosazují sílu osobnosti, rozhodování soudů jako jediného a nejlepšího ochránce lidských práv. Řekl bych, že lidí, kteří už před léty ztratili svoji důvěryhodnost a nyní z důvodů, které našinec dobře zná, dostávají šanci. Tím hůře pro ty, kteří se dostanou na dno, z něhož se bez cizí pomoci aspoň trochu vzhůru nedostanou.

Ve svém projevu nemohu a nechci rozebírat všechny peripetie a zákruty života společnosti a jejích programů ke zmírnění důsledků nastupující chudoby. Zmínil jsem jen to, co pokládám za podstatné, pokud jde o Dekádu. Rozhodně nejsem zastáncem toho, abychom si jeden druhému tady, často bez účasti vládních činitelů, plakali na rameni. Naším úkolem je jít tvrdě za naší vizí emancipace Romů. Dělejme, co můžeme a musíme. Bez naší účasti to nepůjde. Ale odpovědnost nesou vlády a instituce. Po těch tvrdě vyžadujeme plnění mezinárodních závazků a uplatňujeme při tom naše znalosti, zkušenosti a vnímavost pro problematiku handicapované menšiny Romů. My, kteří tu sedíme, jsme na sebe vzali závazek pomoci těm, kteří to potřebují, ale současně se podílíme i na procesu vzestupu a emancipaci těch z nás, kteří ještě nesplňují charakteristiku angažovaného evropského občana. To je naše ambice, povinnost, ale také záruka, že v dalších generacích dojdeme svého – našeho – cíle.

Čím dál se začíná mluvit a psát o šetření, snižování platů a propouštění. Proto nás zajímalo:

## Zažili jste už vy nebo vaši známí diskriminaci, když jste hledali práci?



**Ivan Kandrác**

*Hudebník skupiny Imperio (www.imperio.estranky.cz), Přerov.* Ano, setkal jsem se s diskriminací při hledání zaměstnání a lidé v mém okolí také. Pokud jdete na pohovor, samozřejmě že vás, pokud se domlouváte nejdřív „na dálku“, přijmou, ale to je vše. Někdy už mají rozhodnuto předem, pokud znají příjmení...

**Sára Landoriová**

*Studentka střední školy, Brno.*

Já osobně jsem se s takovou diskriminací nesetkala, ale moji známí ano. Například mému bratrovi, když se telefonicky hlásil na nějaké místo, bylo řečeno, že se pro něj práce najde. Ale když dorazil na smluvnou schůzku, řekli mu, že už bohužel práci nemají a poslali ho domů.



**Lucie Sharrii Oračková**

*Studentka střední školy, Brno.*

Neznám člověka, který by se s rasismem v tomto případě nepotkal. Za dva měsíce (přes letní prázdniny) jsem zažila tolik odmítnutí, a to jen kvůli tomu, že mám cikánské příjmení. Mně by zajímalo, co by řekli, kdyby mě ještě k tomu viděli... Přitom stále slyšíme heslo „Kdo chce peníze, ať jde makat“. Těm, kdo práci má a kolegové ho mají rádi, se to řekne a hodnotí strašně jednoduše. Je pravda, že většina zaměstnavatelů má s Cikány hodně špatných zkušeností, ale to neznamená, že lumpové jsou všichni Cikáni. No ne?

**Robert Sutorý**

*Pracovník Městského úřadu Hranice (www.samroma.iprostor.cz).*

Musím na začátku říci, že diskriminace byla, je a bude. S tím se musí počítat, je dobré si to přiznat, pak se zjednoduší naše žití. Snažíme se minimalizovat diskriminaci všemi způsoby, ale ona nikdy nezmizí. Klasický přístup při hledání zaměstnání vypadá tak, že po telefonu vás přijmou, ale když vás uvidí, je najednou místo obsazené. Dost záleží na tom nevzdávat se a zkoušet to znova a znova, i když chápu, že člověk někdy ztrácí naději a vzdá to. Když mě vyhodili dveřmi a já se vrátil oknem, tak nakonec jsem místo dostal, ale ten pocit, že vás nechtějí jen proto, že jste Rom, vede často k beznaději.



**Zdeněk Zbořil**

*Politolog, Praha.*

Nevím, zda vám moje odpovědi budou k něčemu. Ale kvůli svému „třídímu původu“ (dodnes mám např. ve vojenské knížce napsáno „syn živnostníka“), politickým názorům a veřejnému vystupování se setkávám s diskriminací od roku 1957. Nejprve to bylo v letech komunistického režimu, později v letech režimu, který předstírá, že je demokratický. Ale důvody jsou stále stejné. Jenom nástroje diskriminace jsou trochu jiné. Dříve třídní nepřítel, nyní agent. Obojí bylo a je stejně obtížně prokazatelné. Ale ti, kteří mne „diskriminují“, jsou stále stejní. V několika případech jsou to už i jejich děti. Naštěstí nejsem ani Cikán, ani Rom, ale pro některé jsem Žid, navíc s modrýma očima a bez typických znaků jedné populace. Tím jsem ještě více podezřelý. Naposledy jsem kvůli podobné diskriminaci a díky Cyrilu Svobodovi, přišel o místo ředitele Ústavu politologie a šéfredaktora.

**Štefan Tišer**

*Předseda Společenství Romů a národnostních menšin Plzeňského kraje (www.srnmpk.cz).*

Tato problematika je mi velmi blízká, s tímto problémem se setkávám den co den. Nejčastější je případ, kdy klient našeho sdružení zavolá na volné místo, místo je, přijde osobně a vida, místo už je obsazené. Antidiskriminační zákon jako by neexistoval. Když už se možnost nějakého zaměstnání najde, dá zaměstnavatel přednost cizincům. Další problém nastává tím, že spousta Romů dělá bez pracovní smlouvy, a i když pracují mnoho let, nevznikne jim nárok na důchod. Myslím si, že ministerstvo práce a sociálních věcí dělá mnoho reforem, které nejsou pro Romy moc výhodné. Existuje sice akce nazvaná Dekáda romské inkluze, ale její program není vůbec naplněn. Pořádají se pouze setkání, semináře a konference, ale obyčejní lidé nepocítí téměř žádnou změnu. Přál bych všem Romům lepší zítřek a klidný spánek. (pp)



Redakci tvoří děti, žáci, občerníci - Čaši, Romové, Vietnamci, Mongolové, Ukrajinci a další. Chceš i Ty být redaktorem Romano Vodori? Napiš nám na romano.vodori@gmail.com. K dostání ve vybraných základních školách a na internetu.

# Přijde Martin Luther King II.?

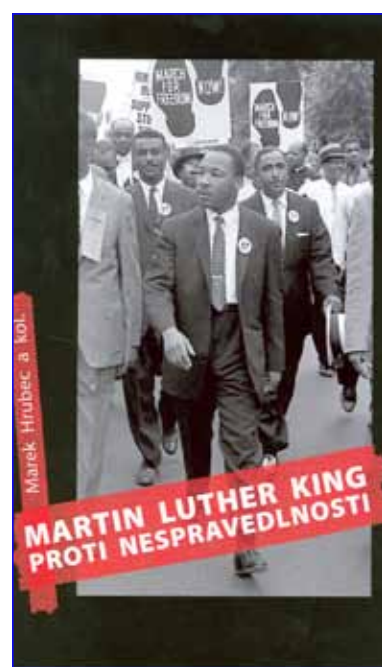
S diskriminací jsem se setkal mnohokrát, ač v jiné zemi a v jiných souvislostech – totiž ve Spojených státech v rámci hnutí za zrovnoprávnění černochů. Odesl jsem si z něj troji zkušenost:

(1.) Na antidiskriminačních zákonech záleží. Nezmění rasistické postoje přes noc, to je běh na dlouhou trať. Ale jednoznačně stanoví, že diskriminace je právně nepřijatelná a tudíž nemůže být ani společensky přijatelná. Postoje většinové společnosti se pomalu mění, když se lidé nemohou hrdě a otevřeně hlásit k rasismu.

(2.) Diskriminovaná menšina na sebe potřebuje klást vyšší požadavky. Mým většinovým studentům stačilo studovat na dvojku/trojku, moji černošští studenti museli ovšem studovat na špičkovou jedničku, aby měli stejnou šanci. To platilo o všem, od mluvy až po vystupování. Bylo to hrozně nefér, ale bylo tomu tak.

(3.) Protesty nestačí, je třeba propagace. Černí Američané potřebovali vědomě usilovat, aby dostali aspoň podstatnou část většinové populace na svou stranu, alespoň sympatiemi, ne-li činem. Akce propagující černošskou kulturu (či akce, které ji pomáhaly vytvořit) – a akce, na kterých byli většinoví návštěvníci vítáni – byly stěžejně důležité. Zájemcům doporučuji utlou knížku nazvanou MARTIN LUTHER KING PROTI NESPRÁVNOSTI (Hrubec, M. a kol., eds; Praha, Filosofie, 2010). Myslím, že kdyby někdo s výrazně romským jménem napsal recenzi na tuto publikaci, bylo by to užitečné. To hnutí v USA také zápasilo s pochopitelnou, leč kontraproduktivní sebeštedrností všech diskriminovaných.

King mi tehdy byl vzorem. Šlo tehdy o předlouhou trať. Jedním z vrcholů bylo zvolení černého Američana prezidentem – které následuje hlasitý výbuch rasistické



pravice Sary Palinové, který si říká Čajová vzpoura. Běh nekončí, ale jsme a JEDNOU BUDEM DÁL.

**Erazim Kohák**

*Filozof, publicista, Praha.*

## Odmítám obě dvě diskriminace

Co bych to byl za Cikána, kdybych se s diskriminací nesetkal! Měl jsem po maturitě a sháněl práci ve svém oboru. Volal jsem na inzerát do firmy, která nutně potřebovala mechaniky silnoproudých zařízení, a to i čerstvé absolventy. Po telefonu mě okamžitě přijali se slovy: „Zitra přijďte v monterkách a podepišeme smlouvu!“ Ale jak už to bývá, když jsem přišel ráno na vrátnici, měli plný stav a nové pracovníky již nepřijímali.

To byl můj první, ale bohužel ne poslední zážitek s „negativní diskriminací“. Stalo se mi to ještě snad třikrát. Čím víc se mi to stávalo, tím jsem byl skeptičtější, že seženou práci jako mechanik silnoproudých zařízení. Ještě že jsem udělal přijímačky na vysokou a nemusel si shánět práci v oboru, kde se báli, že bych jim kradl měď! Když jsem sháněl zaměstnání později, měl jsem za sebou tři semestry na vysoké, svářečský průkaz, nejrůznější doporučení a podobné „blbosti“, které mi byly úplně, ale úplně k ničemu!



Po letech jsem se opět setkal s přijmutím po telefonu a odmítnutím na vrátnici. Prostě jako u blbejch.

Kvůli „finanční krizi“ zkrachovala jediná firma, které nevadilo, jak vypadám, ale zajímalo ji, jak umím dělat. Když se tak stalo, už jsem nikam nevolal! Jediná práce v okolí byla jít dojit krávy do statku. Neměl jsem tehdy na výběr, tak jsem bral, co bylo.

Je zajímavé, že tam, kde se musí poctivě dělat a vaše práce za vámi

musí být vidět, nezáleží na tom, kdo jak vypadá, a chovají se k vám úplně stejně jako k ostatním zaměstnancům. Popravdě ze začátku jste ten „Cigán, co je tady nový“, ale postupem času jste „Tonda, co je na něj spoleh a umí pořádně vzít za práci“. To je ale všude...

Jako student vysoké školy jsem se ovšem setkal i s „pozitivní“ diskriminací. A sice když jsem dostal „stipendium“ jen za to, že jsem byl romským studentem. Myslím, že to bylo poprvé a naposled, kdy jsem dostal peníze jen za to, že jsem jiný. Už bych to ale podruhé nechtěl!

Fajn, peníze se hodily, ale ne takhle! Cítil jsem se tehdy jako blbec... lépe řečeno jako žebrák, kterému hodí drobné jen proto, že nemá nohu! Děkuji, nechci!

Nenávídím oba dva „druhy“ diskriminace. Oba jsou proti občanské společnosti a zdravému rozumu! Oba dva jsou trestuhodné!

**Antonín Ferko**

*Bývalý student*

*kulturní antropologie v Plzni.*

## „Jak ‚Cigoši‘ nechtějí pracovat“

V české společnosti převládá názor, že Romové zneužívají sociální systém, nechtějí pracovat, že se práce bojí, práci se vyhýbají atd. Určitě existují, a nejen mezi námi, lidi, kterých se to týká. Jenže na druhou stranu většina Romů pracovat chce, ale práce pro ně není. Nezaměstnanost jim přinesla chudobu, kterou v minulém režimu nepoznali. Dovolím si tvrdit, že už více než 70 % Romů tvoří nezaměstnaní. Trh práce využívá levnou pracovní sílu (Rusy, Ukrajince atd.) a zaměstnává lidi i načerno (např. slovenské Romy, kteří doma pobírají sociální dávky). V Čechách o romskou pracovní sílu není zájem a Romové, občané ČR, velká masa lidí, sedí doma.

Naskýtá se tedy otázka: jak řeší stát nezaměstnanost občanů ČR a obzvlášť nezaměstnanost Romů? V této oblasti neexistuje instituce, která by se tím zabývala. Do ČR tečou dotace pro řešení této problematiky, ale to, jak s nimi stát nakládá, to už nikdo nehlídá. Stát rozdává pracovní zakázky, všude se staví,

bourá, opravuje, ale pro Romy práce není. Pracovní trh zaměstnává desítky tisíc cizinců a přitom domácí jsou nezaměstnaní. Romové žijí jen z podpory a příspěvků a vládám jakoby ani nevadilo, že to republiku stojí moc peněz. Mně to prostě připadá jako dlouhodobý chaos, skoro jakoby sám stát pomáhal vytvářet chudobu Romů. Tato skutečnost přináší Romům jen další problémy, jako rasovou nenávist, nepokoje, všeobecné špatné mínění o Romech. Myslím, že by bylo lepší dát Romům radši práci než sociální dávky.

Nezaměstnanost Romů roste a mnoho z nich nestačí platit bydlení ani služby. Romové se zadlužují a když už jsou úplně na dně, tak jsou jako dlužníci vylučováni ze společnosti. Dochází k jejich stěhování do ghatt. Takto ghetta často vytváří sama města a obce. Tam se následně zase velice dobře daří lichvářům, alkoholismu, prostituci, hazardu atd. Z jednéh problémů vyrůstají druhé, životní úroveň Romů klesá, jejich zdravotní

stav se horší, vzdělanost stagnuje a celý problém se jen rozrůstá.

Jsou tedy vinni jen Romové? Vždyť na nezaměstnanosti Romů se podepisuje i rasismus, diskriminace a předsudky. Mnozí zaměstnavatelé je nechtějí zaměstnávat jen proto, že jde o Romy. Jiní zase tvrdí, že mají špatnou pracovní morálku, práci se vyhýbají atd. Dejme tomu, že se mnozí setkali s takovými Romy, ale v minulém režimu se na ně tak nepohlíželo. Krumpáč a lopatu nikdo nechtěl a ty nejtěžší a nejhorší práce dělali právě jen Romové. Dnes pro Romy práce není, jak a kde tedy můžou najít uplatnění? Češi jim vzali i lopatu a krumpáč a nazvali je pak „nemakačenkové“. Tento začarovaný kruh většina české společnosti nevnímá. Romové v něm žijí už dvacet let a jejich životní úroveň pořád jen klesá. Politika zaměstnanosti stagnuje a naskýtá se tedy otázka: Jak a kde budou Romové žít? Co bude s Romy za dalších dvacet let?

**Gejza Horváth**

*Hudebník, Brno*

# Vzdělávat se a neustupovat...

Ano, měla jsem jednou při hledání zaměstnání pocit, že se na mě dívali s nepochopením, co že tam já jako Cikánka vlastně pohledávám. Mluvili se mnou nadřazeně a jakou práci že bych si to představovala. Hlásila jsem se na konkrétní pozici. Jednalo se o práci s dětmi. Paní mi suše oznámila, že na tuto pozici ale musím mít odpovídající vzdělání s maturitou. Já jsem se trochu posmála a podala jsem jí svoje maturitní vysvědčení. A vše se najednou změnilo.

Paní změnila své jednání a byla ke mě milá. Pochválila mě za dobré vysvědčení a pozvala na výběrové řízení. Přestože se zúčastnila spousta lidí, práci jsem dostala já. Nakonec se ta diskriminace, kterou jsem zpočátku mírně cítila, obrátila na dobrou stranu. Byla jsem na sebe patřičně hrdá. Práce s dětmi mě moc bavila a byla dobře placená.

Práci jsem ale musela po nějaké době opustit, a to s těžkým srdcem. S manželem a dětmi jsme se přestěhovali do jiného města, aby mohl můj syn navštěvovat školu, která mu vyhovuje. Najít si dnes zaměstnání je velmi těžké. Hodně záleží na prvním dojmu. Takže když si pů-

jdu hledat práci, dobře se obléknu, vyzbrojím se úsměvem a budu se snažit je přesvědčit, že já jsem ta pravá pro tuto práci. Možná se mi to povede, možná ne, pokud ne, nevadí, půjdu přece dál...

He, jekhvar pes avka šunavas, sar peske arakhavas e buči. Dikhenas pre mande avka naacha'utnes, so me, romňi, odoj rodav. Vakerenas manca le nakheha upre u savi buči odoj me kamav te kerel. Gej'om odoj te phučel pro jekh than. Džalas pal e buči le čhavorenca. E raňi mange avka džungales phend'a, hoj pre kada than man mušinel te jel o sikhad'ipen la maturitaha.

Ča čepo zaasand'om u thod'om lake andro vast miro školakero l'il la maturitaha. Andro' da pes savoro kerďa aver. E raňi achi'la feder, has ke ma imar lachi. Ašard'a man vaš o lacho školakero l'il u vičind'a man pro vakeriben, kaj pa'lis kide-na avri jekhe manušes pre odi buči.

Th'avka hoj odoj has pherdo nipi, odi buči chud'om me. Pro agor pes odi diskriminacija, so la peršes čepo šunavas, visard'a pre lachi sera. Somas pre peste ašard'i. E buči le čhavorenca mange džalas pre



dzeka u tiž vaš odi buči chudavas lache love. Odi buči aľe mušind'om pa'lis phare jileha te mukhel. Mire romeha the čhavenca odegj'lam te bešel andro aver foros, kaj mro čhavo šaj phirel andre ajsi škola, so leske pasinel.

Te arakhel peske adaďives e buči, oda hin igen pharo. But džal pal oda, sar pre amende peršes dikhen. Ta sar peske džava te rodel e buči, lačhes pes urava, pro muj thovava o asaben u anava len pro miro čačipen, hoj me som odi nekfeder pre kadi buči. Talam oda džala avri, talam na, te na, na bajinava, sem džava dureder...

Lajla Žigová

## Pracovat chtějí i ti bez vzdělání

Pravidelně sleduji internetové stránky s nabídkami práce. Potěšilo mě, že již ne všude chtějí, aby každý měl nějaké vzdělání. U určitého zaměstnání se píše, že na vzdělání jim nezáleží. Důležité je, aby měl uchazeč chuť pracovat a byl zodpovědný. To, že někdo má vysoké vzdělání, ještě nemusí být vždy zárukou slušnosti a odpovědnosti. I ti, co nejsou vyučení, mohou přece být dobrými pracovníky, a pokud nemají praxi v daném oboru, tak se přece můžou naučit. Kolikrát takoví lidé pracují lépe než někdo vysoce vzdělaný. Tím samozřejmě nemyslím, že vzdělání není důležité. Mířím k tomu, že i ti, co neměli možnost se vyučit, a to z jakéhokoli důvodu, by měli u zaměstnanců dostat šanci pracovat a dokázat, že to s prací myslí vážně.



Ostatní by je neměli hned odsuzovat kvůli tomu, že nemají výuční list anebo maturitu. Samozřejmě, že by to nešlo u všech povolání. U některých zaměstnání je vysoké vzdělání velmi důležité. Ale já mám na my-

sli práci, kde se více používají ruce než mozek. Každý přece neměl lehký život a také ne každého vedli rodiče cestou, ve které byla nejdůležitější škola a vzdělání. Někteří lidé ze starších generací kladli spíše důraz na to, aby byly pevné vazby v rodině, a také své děti vedli ke slušnému chování, ale nijak zvlášť jim nezdůrazňovali, že bez vzdělání bude život těžký. A lidé bez vzdělání je plno. Do školy se vracet na stará kolena nechtějí. Mají doma děti anebo si myslí, že by to byla ztráta času. Ale pokud jim jde práce od ruky, tak by měli mít tu možnost pracovat. Vím, že dneska je těžké si práci sehnat, ale jsou firmy, kde znova přibírají. Tak ať dají šanci i těm, co třeba nikdy nepracovali, ale nyní se prací chtějí živit.

Andrea Kačová

## But'i kamen te kerel he ole, so len nane sikhad'ipen

Mindig dikhav pro internetos, kaj hin thode o bu'a. Som rado, hoj imar nakamen šadzík, kaj savore manušen te avel varesavi škola. Paš varesavi buči pes irinel, hoj lenge nakampel ňisavi škola. Džal lenge pal oda, kaj le manušen te avel dzeka te kerel bu'i, he mek mušinel te avel pa'ivalo. Te varekas hin bare školi, ta oda namusaj te znameňinel, hoj koda manuš hino pa'ivalo. He ole manuša, so nane avri sikhade, ta šaj aven lache bu'akere a te len nane ňisavo sikhad'ipen abo praxa pre o'la bu'i, ta šaj pes mek oda sikhaven a kecivar kajse manuša keren feder bu'i sar vareko, kas hin bare školi. Kaleha aľe mange nane pre

miš'la, hoj o sikhad'ipen nane doložito, aľe kamav te phenel, hoj kole manuša, so pes šoha avri nasikhade, ta bi len taj majind'ahas te avel šanca te chudel bu'i a te sikhavel, hoj oda la bu'aha gondolinen čačes. Namajind'anas bi pre lende narado te dikhel vaš oda, hoj len nane vyučeno papiros. Džanav, hoj oda nage'ahas pre savore bu'a. Pre varesave bu'a kempel baro sikhad'ipen. Aľe mange hin pre miš'la bu'i, kaj pes kerel bu'i vastenca a nakampel odoj but baro šero. Hem sakones nahas loko dživipen a taj na savoren sikhavenas o dada he o daja pal oda drom pal o školi. Kole phurederenge džalas pal oda, kaj len te avel baro ka-

miben andre fajta a sikhavenas len, kaj te aven pa'ivale, aľe naphenenas lenge, hoj bi o sikhad'ipen avela o dživipen igen pharo. A manuša bi o sikhad'ipen hin pherdo. Pro phuripen imar nakamen te džal pale andre škola. Hin len khere čhave, abo peske gondolinen, hoj bi oleha našad'anas o dživipen. Aľe pokaj lenge džal e bu'i vast kija vasteske, ta bi len majind'ahas te avel šanca te kerel bu'i. Džanav, hoj adadžives oda hin phares, te arakhel peske bu'i, aľe varekaj pes pale prikidel, ta mi den šanca he kolen, so šoha bu'i nakerenas, aľe akana kamen la bu'atar te dživel.

Andrea Kačová

# Máš maturitu? Stejně nic neznamenáš

Před čtyřmi lety jsem nastoupila do prvního ročníku oboru obchodník na Mendelovu střední školu v Novém Jičíně. Obor byl zakončen maturitou. Celé čtyři roky jsem řádně chodila do školy i na praxi, která se konala mimo Nový Jičín. I když mě obor obchodník moc nebavil, měla jsem vždy dobré známky, a to bez toho, že bych se doma učila. Ve třetím ročníku jsme se připravovali na maturitu. Myslela jsem, že to nezvládnou, ale udělala jsem ji. Všechny části maturity jsem zvládla velmi dobře. V našem městě v mém okolí maturitu ještě nikdo nikdy neměl, jedině můj starší bratr. Každý mi říkal, že mě vezmou všude do zaměstnání, proto jsem se chodila ptát na různá pracovní místa, ale je nezajímalo to, že mám maturitu, ale to, že jsem Romka. Co jsme taky mohli čekat, že? Takže teď mi „ten papír“ leží doma a čeká...



Když si to tak vezmu, celé čtyři roky jsem chodila zbytečně do školy. Ano, něčemu novému jsem se naučila, ale to asi moc nevyužiju. Člověk se snaží něco dokázat, ale „bílí“ to neocení.

Emilie Kačová

Angle štar berša ge'om andre peršo ročnikos pre Mendelovo sredno škola andre Jičina te sikhavel pes pre kšeftarka. Kada oboris agorisal'ila la maturitaha. Vaš ole štar berša phiravas rednešnones andre škola the pre praxa, savi navštivinas avri andale Jičina. He te mange ada oboris kšeftarka nahas pre dzeka, ta man ehas mindig lache znamki, he te man khere nasikhavavas. Sar somas andro trito ročnikos, ta pes pripravinahas pre maturita. Mišlinavas peske, hoj oda nabirinava te kerel, aľe kerďom la. Savore koterazvlad'ind'om but lačhes. Andro amaro foros mek maturita ňigda ňikas nahas, ča mire phureder phrales the man. Sako mange phenelas, hoj man šadzík lena andro bu'a, vašoda phiravas the pučkerel pro savore bu'a, aľe len oda nazajiminelas, hoj man ehin maturita, aľe oda, hoj som romaňi čhaj. So šaj užardžam, na? Ta akana mange „oda papiros“ pašľuvel the užarel.

Te mange oda avka lava, ta cale štar berša phiravas hjaba andre škola. Hi, vareso nevo man sikhadžom, aľe oda asi but napresikhavava. Manuš pes andre kaja společnosta starinel vareso the dokazinel, aľe o gadže oda ňigda naacha'ona.

Emilie Kačová

## Telefonicky ano, osobně ale už ne...

Jestli jsem se při hledání zaměstnání setkal s diskriminací? Samozřejmě setkal, mnohokrát, a neustále se s ní setkávám. Dnes je pro mne zřejmé, jaký důvod tomu předchází, ale byly časy, kdy jsem si nechtěl připustit, že tomu opravdu tak je.

O jakém důvodu že to píšu? Ano, píšu o tom, že asi každý, kdo se narodil jako Rom, si alespoň jedenkrát při hledání zaměstnání musel diskriminaci na vlastní kůži prožít. V současné době pracuji v projektu nazvaném Život po vězení při probaci a mediaci v justici. V rámci této práce beseduji ve věznicích s odsouzenými, předkládám jim současnou analýzu zaměstnavatelů v Karlovarském kraji a spolu hovoříme o firmách, které nemají problém zaměstnat člověka, opouštějícího brány vězení. A tady však narážím na problém diskriminace od zaměstnavatelů. Tak jak to popisují samotní odsouzení, není problém získat zaměstnání, i když ukončili výkon trestu, ale největší handicap představuje fakt, že jsou Romové. Myslím, že v poslední době si někteří Romové přivlastnili zaběhané fráze typu: „Po telefonu nám práci slíbí, ale jak nás spatří, tak je vše jinak.“ A podobně.

Určitě ne každý, kdo se těmito frázemi ohání, se opravdu setkal



s uvedeným jevem, ale pokud zaměstnání opravdu ustavičně hledal, tak ho nemohly minout. Často svým klientům předjednáváme práci po telefonu, býváme ujištěni, že dotyčného, kterého tam posíláme, přijmou, ale často tomu není tak. Dotyčný se k nám vrátí s tím, že jakmile ho spatřil nějaký personálista, naděje získat práci hned mizí.

Já sám jsem se s diskriminací také často setkával, a nejen při hledání zaměstnání, ale v dalších různých oblastech života, i například jako člen některých výborů a komisí.

Ne vždy si diskriminanti uvědomují, že způsob, kterým jednají, je diskriminační.

Emil Voráč

Ředitel sdružení Khamoro Chodov.

Chcete přispívat na naše anketní a tematické stránky?

Ozvěte se na [pecinkapavel@seznam.cz](mailto:pecinkapavel@seznam.cz) nebo [rhangos@volny.cz](mailto:rhangos@volny.cz)

**Romanôžlil**

[www.rnl.sk](http://www.rnl.sk)

Rómsky nový list  
noviny Rómov na Slovensku

## co na to naši čtenáři?

Z reakce na [www.romea.cz](http://www.romea.cz) na článek Slovo Roma-politika má mít váhu (RH 15-2010):

Romskému kandidátovi dají v Opavě hlasy i Češi. Romský podnikatel Julius Levay na kandidátce na čtvrtém místě, Martin Levay je na místě 21. [www.vize14.cz](http://www.vize14.cz). Vždy jsme rádi, když se potkáme, jsou to super chlapi, je na ně spolehnout a nikomu z nás nevadí, že jsou Romové! Možná ověřit v seznamu na kandidátce. **Dela**

Z reakce na [www.romea.cz](http://www.romea.cz) na článek Venclika z ODS volit nebudeme (RH 15-2010):

Pane bože, a co tady několik let píšu a řeším? Prostě Romové se musí už spojit, aby tady vznikla jedna demokratická strana, která bude bojovat ve volbách do parlamentu a hodně věcí Romům půjde rychleji a po svém. A ne čekat, až zas nějaká strana s námi bude manipulovat. Za dvacet let se tady Romové nepohnuli k lepšímu. **Armando, Mariánské Lázně**

## Znáte novinky z Klubu Kamarád?

**Úterý 20. září** – S klubem na ulici Horní jsme zorganizovali na novém dětském hřišti před Matesem aktivitu pro děti, které do klubu nechodí. Soutěžili v rychlosti, hbitosti, šikovnosti i náhodě jsme vydrželi skoro tři hodiny. Seznamovali jsme se s dětmi a rodičům jsme rozdávali letáčky o klubu se základními informacemi.

**Středa 21. září** – Přijeli za námi starší klienti z Frýdku-Místku z klubu Prostor na fotbalové utkání. Začali jsme zápasem na travnatém hřišti školy 17. listopadu, kde hráli snad skoro všichni, kteří přišli. Nakonec si na házenkářském hřišti stylem malé kopané zahrál Frýdek sám proti našim borcům. Spolupráce mezi klubem Prostor a Kamarád není výjimečná, několikrát jsme se již oboustranně navštívili. Klienti klubů se tak vzájemně poznávají a poznají i jiný klub, jiné město.

**Čtvrtek 22. září** – O velké přestávce přišli mezi studenty příborského gymnázia naši pracovníci propagovat Klub Kamarád a motivovat studenty k dobrovolné činnosti v našem klubu. Vytvořili jsme na chodbě logo a velké fotografie klubu na dokreslení naší činnosti. Mluvili jsme se studenty a dávali jim letáky k dobrovolnictví a letáky o klubu. Využili jsme taky propagačních materiálů Preventivní témata, které podporují nízkoprahová zařízení a které vydala Česká asociace streetworkerů (viz např. <http://kamarad.koprivnice.org/index4.htm>). Jen je škoda, že nám nebylo umožněno, tak jak bylo naším záměrem, oslovit studenty krátkými vstupy přímo v hodinách, které by byly tematicky zaměřené, např. při výuce o občanské společnosti.

Ve čtvrtek odpoledne přišla do klubu lékařka Zuzka a zorganizovala besedu pro starší dívky na téma zodpovědné partnerství a rodičovství. Velké plus znamenalo i to, že si dívky téma besedy v anketě dopředu zvolily samy. Cílem bylo informovat a pobídnout je k přemýšlení nad jejich vlastními životy, které začínají mít samy v rukou.

**Pátek a sobota** – Víkendovka pro mladší. Účastnilo se 33 dětí. V pátek večer v 19.00 sraz v klubu. Na zahradě oheň a opékání špekáčků. Trochu hudby a tance, vystoupení. Ráno do obchodu pro potraviny, příprava snídaně. Trochu fotbalu na hřišti, něco počítačů, biliáru a jiných her, a také příprava zeleniny na polévku, která se bude vařit v lese. V lese oheň, pěkné počasí, čerstvý vzduch a výborná polévka. Příroda, odpočinek, lítání. A žádná auta, cizí lidi, nebezpečný beton. Běželi jsme dvakrát branný závod, hráli schovku, opékali. Nakonec závěrečný sněm a v klubu pak už jen vyhodnocení soutěží a rozdání cen.



Text a foto: Roman Polehla

**RÁDIO ROTA**, Španělská 6, 120 00, Praha 2.  
 Tel./fax: +420 / 222 987 677, 222 944 393  
[www.radorota.cz](http://www.radorota.cz); e-mail: [iveta.demeterova@radorota.cz](mailto:iveta.demeterova@radorota.cz)

# Proč existuje mezi Romy tak vysoká nezaměstnanost?



Jablonecká basa pochovaná na Rotahufestu v Ústí nad Labem.

Foto: dk

Už v 80. letech jsem byl v Liberci považován majoritní společností za toho „jiného“ Cikána. Pracoval jsem jako hudební pedagog v LŠU, jako vedoucí hudební složky v divadle, s vlastní kapelou cestoval po republice, nejednu organizaci prezentoval i za hranicemi. Přirozeně se mě už tehdy lidé nejen na ulici, ale i zástupci města a kraje, ptali na nejružnější otázky spojené se soužitím většiny s Romy, byl jsem zván do komisi.

V roce 2000 jsem založil občanské sdružení Kulturní tradice, později přejmenované na Romský život. V ČR vznikalo mnoho materiálů, podle nichž se měla odehrávat integrace Romů. Jedním z nich byla a je Koncepce romské integrace zpracovaná na různá období (dále jen Koncepce), která navrhuje opatření ke zlepšení situace Romů v klíčových oblastech jejich života. Cílem je dlouhodobě rozvíjet opatření k vyrovnání šancí a kompenzaci vstupních znevýhodnění, která brání Romům plnohodnotně se podílet na kulturním, společenském i politickém životě většinové společnosti.

Přístup vlády v první řadě vychází z přesvědčení, že s upevněním kulturní identity Romů poroste i jejich zájem o spravování vlastních záležitostí a o aktivní prosazování vlastních zájmů ve společnosti i odpovědnost za ně. Současným problémem jsou uzavřenost a negativní postoje české veřejnosti vůči této národnostní menšině a nátlak směřující k asimilaci a k potlačení etnické identity.

Vláda usiluje o změnu těchto negativních postojů a o vytvoření multikulturní společnosti, profitující z kulturní rozmanitosti, v níž bude respektována identita příslušníků romské národnostní menšiny projevující se vlastní kulturou, tradicemi a jazykem.

Od roku 2000 se tedy v souladu se stanovami organizace nabídkou výchovně-vzdělávacích, kulturních a sociálních aktivit věnujeme integraci Romů a současně se všemožně snažíme stát se těmi, kteří chtějí spravovat vlastní záležitosti, stát se rovnocennými partnery dalších institucí.

Počínaje rokem 2000 jsem podal desítky projektů nejprve v Liberci, později i v Jablonci nad Nisou, jejichž podporou by vznikla nová pracovní místa pro Romy.

Jenže... vláda pamatuje i na tzv. zabezpečení romské integrace. A tak se důležitým subjektem romské integrace staly krajské úřady, které zřizují funkci krajských romských koordinátorů, zásadním nástrojem na lokální úrovni jsou pak

romští poradci. Celé posvěcení náleží vedoucí sociálních služeb.

Vrátím se k projektům. Pakliže nebylo k projektu zapotřebí vyjádření romského poradce a krajského romského koordinátora, projekty byly vždy podpořeny. Když však bylo a je nutné vyjádření, v důsledku žádný projekt podpořen není!

Co ovšem při požadavku o vyjádření zažívám, je nezáviděníhodné. Vystudoval jsem konzervatoř, speciální pedagogiku a sociální vědy



zaměřené na Romy. V návaznosti na dosažené vzdělání píši i projekty. Za přínos v oblasti sociální, kulturní a vzdělávací jsem dostal od hejtmána Libereckého kraje i primátora Liberce ocenění. Taktéž veřejnost mi dala své hlasy v kategorii Osobnost Liberecka. Podotýkám, že opakovaně. Považuji se tedy, myslím právem, za osobu odborně i morálně schopnou realizace projektů. Krajský úřad Libereckého kraje (dále LK) má však názor zásadně opačný. Jsem málo vzdělaný, neschopný realizace a navíc tzv. nespolupracuji. Několikrát jsem vznesl dotaz, jak mám spolupracovat. Odpověď zní „spolupracuj“! Posledním projektem, ohledně něž jsem zatím žádal vyjádření, je nastudování a realizace romské pohádky s dětmi a mládeží. V minulosti jsem již projekt vyzkoušel a na zkušenostech stavím další pokračování. Opět připomínám, že jsem 25 let pracoval v divadle, 20 let byl hudebním pedagogem, 30 let vedu cimbálovou muziku, 8 let pracuji ve speciálním školství s problémovou mládeží, zejména romskou. Na KÚ LK mě hodnotí lidé s titulem JUDr. a Ing. Jejich odbornost vzhledem k záměru projektu je naprosto nedostatečná. Já jsem v denním přímém kontaktu s Romy dospělými i s dětmi. Kolika Cikánům denně podá ruku JUDr. Ludmila Šlechtová nebo Ing. Jozef Holec? Kolik těch z problémové cílové skupiny vezli ve svém osobním autě? V sobotu či v neděli? A zajisté nebydlí v blízkosti vyloučených lokalit. Kolik konkrétních akcí realizovali s Cikány? A situace v Jablonci nad

Nisou, jako lokalitě hlavního působení? V komunitním plánování jsem zaangažován od října 2008. Romskou poradkyní je tu paní Anna Cínová. A problém je totožný. Spolupracuj, spolupracuj! Já bych rád, zvu je na akce, do zařízení. Oni se, v lepším případě, omluví, že právě odjíždí na dovolenou. Častěji se však vůbec nenamáhají s odpovědí. To se bojí Cikánů? Pravda, když město dostane dotace na opravu hřiště nebo zadotuje něco jiné organizaci, pak mají všichni zájem přijít se podívat, jak s cílovou skupinou pracujeme, pobýt v zařízení a zadarmo získat praxi. Zkrátka zase okrást Cikány. Protože nabídky ke konkrétní spolupráci nepřichází. A koordinátoři jabloneckého komunitního plánování ne a ne oslovit ke smysluplné spolupráci naši organizaci. Nelze se však divit. Od října 2008 se na tomto postu vystřídalo minimálně pět pracovníků. Proč je ta práce nebaví? Proč tak záhy odchází? V Liberci pracuje romský poradce v utajení a zápisy z komunitního plánování jsou tajné.

Ještě jedno opatření Koncepce vedoucí k zaměstnanosti Romů bych rád zmínil, a to důsledné zavádění principů dobré správy do systému plošné záchranné sociální sítě. Cílem tohoto opatření je uplatnění rovného korektního přístupu a respektování menšinových odlišností ze strany pracovníků institucí plošné záchranné sociální sítě. Praxe je ovšem taková, že se pracovníci sociální sféry označují za nekompetentní k vyjádření k mým projektům, mezi sebou si je přehazují, a když už pár vět sesmolí, při jejich postavení mě úroveň udivuje.

Češi, nebojte se přijmout názory, které přináší vzdělání a zkušenosti Romové. Zatím se omezujete na přijímání cikánské muziky. I vynikající houslisty světového formátu mají v repertoáru věrné kopie melodií v minulosti podaných Hriskem, Lakatošem, Farkašem nebo Oláhem.

Ono nedá práci prezentovat se kamarádem černým Cikánem, říkat všude, že nejste rasisté. Ale komunikovat s těmi, kteří vám nepapouškují, neprdelkují, cikánsky neoblubují, tam je cesta k pravé integraci.

V nedávné minulosti se lidé, kteří „spolupracovali“, nazývali kolaboranti. Následkem jejich spolupráce přišlo o život mnoho lidí, byly zničeny rodiny, zpřetrhané vazby mezi lidmi. Možná je dobře, že až tak nespolupracují. Ono totiž ne vždy je výsledkem spolupráce dobro.

**Dušan Kotlár**

*Ředitel sdružení Romský život, Liberec.*

*Psáno pro Romano hangos a Britské listy.*

# Michala Toráčová: Můj vzor? No přece Naomi Campbell

*Dokončení ze str. 1*  
Fotomodeling se mi zamlouvá už delší dobu. Aktivně jsem se mu začala věnovat v roce 2008. Bavilo mě na tom to, že na fotce se jakoby dokážu proměnit v jinou osobu. Můj vzor je Naomi Campbell.

**Můžete popsat svoje oblíbené dívčí nebo módní časopisy, které jste četla, případně televizní pořady pro mladé, které sledujete?**  
Tak třeba časák Yellow. V TV toho moc není, tak sleduju Modní Fashion na internetu.

**Hudební styly, gádžovské i romské: koho a co zbožňujete, co naopak nemusíte? A proč?**  
Poslouchám všechno, ale převážně black music a romské věci. Nemusím techno a country, nemám k nim jednoduše vztah.

**Přináší vtaħ s hip hopem i nějaké drsnější zážitky? Zažila jste například už nějakou pouliční**

**bitku? Nebo se o těch drsných situacích jenom zpívá na jevišti?**  
Zážitky mám celkem dobré. Zatím si nikdo nedovolil nic, protože to, co Chang rapuje, tak to myslí vážně. Lidi ho prostě respektují nejen kvůli rapu, ale i proto, že je bojovníkem.

**Na promo fotce skupiny na vašem facebooku držíte pistoli. Odhaduju to na italskou Berretu ráže 9 mm. Už se někdy hodila?**  
Pistole je půjčená od kámoše. Jde jen o plynovku. Zatím se nehodila, ale někdy mám dojem, že bych ji fakt použila.

**Mohla byste nějak rozvést své sny a přání, co se týká světa módy nebo fotomodelingu?**  
Ráda bych se uplatnila ve světě fotomodelingu pod nějakou firemní značkou. Můj sen? Chtěla bych se vyfotit s Nicole Scherzingerovou. Mám svůj profil na Fotopatracka (www.fotopatracka.cz) a tam mi chodí nabídky. Podle toho se rozhoduju, jest-

li přijmu nabídku na focení. Fotila jsem se u spousty fotografů a mezi mé favority patří Vladimír Kozelek. Fotomodeling dělám sólově.

**Hovoříte romsky? Máte předky ze Slovenska tak jako většina, nebo jste třeba Olaška nebo Sinti?**  
Samozřejmě romsky hovořím, já i celá moje rodina. Moji rodiče pochází ze Slovenska.

**Které hudební skupiny máte v oblibě?**  
Líbí se mi Kmet'oband, Rytmus, Kajkoš, Gipsy Tyson a samozřejmě nejvíc Lukrecius Chang.

**A na závěr – čeho se vám nedostává v RH, které věci byste si tam představovala jinak?**  
V romském tisku by neměla chybět nabídka volných pracovních míst pro Romy a více kultury.

*Ptal se Pavel Pečínka*  
Foto: Vladimír Kozelek, Roman Ružanský



# Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798, 545 581 206  
fax: 545 214 418, gsm: 608 972 782  
e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz  
MHD: tram. 2, 4, 9, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 11, zast. Dětská nemocnice



## Program na listopad 2010

**NOVINKA: OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18<sup>00</sup> (poslední vstup v 17<sup>00</sup>)**

7. 11. neděle

Vstup do všech výstavních prostor ZDARMA.

### Výstavy

**Bylo, nebylo...; Kaj sas, kaj nasas, guleja bachta-leja... Svět romských pohádek – ze sbírek Mileny Hübschmannové • Výstava potrvá do 20. 3. 2011**  
Žil jeden Rom. A ten Rom měl tolik dětí, jako je na nebi hvězd... Výstava zavede návštěvníky do světa romských pohádek. Díky nahrávkám a zápisům přední české romistky doc. PhDr. Mileny Hübschmannové (1933–2005) se podařilo zrekonstruovat dávné vyprávěčské umění Romů v Česku a na Slovensku.

**D/ROMové. Fotografie Lukáše Houdka • Výstava potrvá do 19. 11. 2010**

Výstava dokumentárních fotografií ze severní Indie mapující život kasty šilpkar ze skupiny dómů, ze které s největší pravděpodobností pocházejí Romové. Lukáš Houdek je studentem semináře romistiky FF UK. Pravidelně se účastní jazykových a sociálně- a kulturně-antropologických výzkumů v romských komunitách v České republice i v zahraničí.

**Svatební rituály Indie. Fotografie Jana Petránka • 28. 11. 2010–27. 2. 2011**

### Stálá expozice

**Příběh Romů (etapa 1939–2005).**

Na historické ose prezentuje hmotnou i duchovní kulturu Romů.

### Putovní vzdělávací panely do škol

**Genocida Romů v době II. světové války.**

Možnost zapůjčení po domluvě s Mgr. Michalem Schusterem na historie@rommuz.cz.

### Akce pro veřejnost

**Přednáška z cyklu Kdo jsou Romové • 9. 11. od 17<sup>00</sup> v prostorách Knihovny Jiřího Mahena (Koblišná 4)**  
D/ROMové. O nejbližších příbuzných Romů v Indii s autorem stejnojmenné výstavy v Muzeu romské kultury Lukášem Houdkem.

### Slavnostní ceremoniál

26. 11. od 16<sup>00</sup>

– udělení Ceny Muzea romské kultury za rok 2010  
– vernisáž výstavy fotografií Jana Petránka Svatební rituály Indie  
– veřejná prezentace a křest Bulletinu MRK za rok 2009 s romistickou přílohou

**Nedělní dílna pro rodiny s dětmi • Luminita tančí • 28. 11. od 15<sup>00</sup>**

Dílna s romskými písničkami a tancem.

Otevírací doba • po zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17<sup>15</sup> • so zavřeno • ne 10–18, poslední vstup 17<sup>15</sup>

Zveme Vás opět do kavárny

# !BENG!

v brněnském Muzeu romské kultury.

### Otevírací doba

Po–Čt: 11<sup>00</sup>–22<sup>00</sup>

Pá: 11<sup>00</sup>–19<sup>00</sup>

Hudební akce, které pravidelně pořádáme, najdete na webových stránkách Muzea romské kultury [www.rommuz.cz](http://www.rommuz.cz).

Přijďte posedět u příjemné kávy, piva nebo medovniku a vychutnejte si jedinečnou atmosféru.



## PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

|                                                                                                                                                                                                                               |                    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|
| Příjmení a jméno:                                                                                                                                                                                                             | Ulice, číslo domu: |
| PSC, místo:                                                                                                                                                                                                                   | Datum narození:    |
| E-mail:                                                                                                                                                                                                                       | Telefon:           |
| Název a sídlo peněžního ústavu:                                                                                                                                                                                               | Číslo účtu:        |
| Název organizace:                                                                                                                                                                                                             | Adresa:            |
| ICO:                                                                                                                                                                                                                          | DIČ:               |
| Počet objednaných výtisků:                                                                                                                                                                                                    | Od čísla:          |
| Způsob platby: <input type="checkbox"/> hotově <input type="checkbox"/> bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: .....<br><input type="checkbox"/> složenkou <input type="checkbox"/> bankovním převodem na fakturu |                    |

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno.  
Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2010 činí 240 Kč.

# Zaměstnání hledá:

## Viktor Kačo

(Nar. 1982)  
e-mail: vikin26@centrum.cz  
tel.: 736 180 105  
K nemocnici 59, Nový Jičín 74101



### Vzdělání:

- 1998–2001: Střední odborné učiliště zemědělské Nový Jičín, U Jezu 7, studium nedokončeno

### Absolvované kurzy:

- 2000: Kurz svařování elektrickým obloukem
- 2003–2004: Rekvalifikační kurz: Základy technologie přípravy jídel
- Jazykové znalosti: angličtina aktivně
- Znalost práce na PC, WinXP, MS OFFICE, internet
- Řidičský průkaz sk. B

### Praxe:

- 2004–2008: Kuchař, Nový Jičín
- 2008: Manipulační dělník, BEHR Ostrava
- 2009–2010: Údržbář, chovatel, Dolní Bečva

[www.romea.cz](http://www.romea.cz)

# Romský informační portál

[devátý ročník multikulturního festivalu]  
[fléda, štefánikova 28, brno] IX.  
**30.10.2010**  
[200.-/180.- Kč]  
[start 18:00]  
**django fest**  
**Ida Kellarová**  
& Jazz famelija  
**feher fekete kerek**  
[reagge/gipsy/balkan/ska]  
**propaganja**  
[world music]  
**paramisara**  
[romano/latino/jazz]  
**make it funky**  
[gipsy jazz]  
**merci**  
terne čaja  
cikne čhave  
gipsy princess  
[dance]  
django reinhardt  
[1910-1953]  
[poradatel]  
**Společenství Romů na Moravě**  
[finanční podpora]  
Ministerstvo kultury ČR  
Statutární město Brno  
[mediální partneri]  
R20g  
plakátovací plochy  
MUZEUM ROMSKÉ KULTURY

Adresa redakce Romano hangos  
a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00  
tel.: 545 246 673 [www.srnm.cz](http://www.srnm.cz)  
číslo účtu: 27-488570217/0100

